

ปัญหาที่น่าสนใจ ในการรับช่วงสิทธิ ของผู้รับประกันภัย

รวบรวมโดย อาจารย์พนารัตน์ เถลิมวุฒิศักดิ์
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ในสัญญาประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยถือว่าเป็น
ผู้หนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญของสัญญา ดังนั้น ผู้รับประกันภัย
จึงมีสิทธิและหน้าที่ที่สำคัญอยู่หลายประการ โดยเฉพาะ
หน้าที่ที่สำคัญหน้าที่หนึ่งก็คือ หน้าที่ชดเชยค่าสินไหม
ทดแทน

การจ่ายค่าสินไหมทดแทนอาจแบ่งออกได้เป็น
4 วิธีคือ

- ก. การจ่ายเป็นตัวเงิน (cash payment)
- ข. การซ่อมแซม (repair)
- ค. การเอาของแทน (replacement)
- ง. การกลับคืนสภาพเดิม (reinstatement)

หลังจากที่ผู้รับประกันภัยได้ชดเชยค่าสินไหมทด
แทนให้กับผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ไปแล้ว ก็
จะทำให้ผู้รับประกันภัยเกิดสิทธิในการรับช่วงสิทธิของผู้
เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ไปเรียกร้องเอาค่าสินไหม
ทดแทนที่ตนได้จ่ายไปแล้วนั้นจากบุคคลภายนอกผู้ทำ
ละเมิด

การรับช่วงสิทธิ หมายถึง การที่บุคคลคนหนึ่งเข้า
แทนที่บุคคลอีกคนหนึ่ง (1) แนวความคิดนี้ได้รับมาจาก

กฎหมายโรมันที่ว่า บุคคลที่ 3 สามารถที่จะชำระหนี้
แทนลูกหนี้โดยฝ่าใจลูกหนี้ได้ และบุคคลที่ 3 นั้นก็จะ
เข้ารับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้แทน

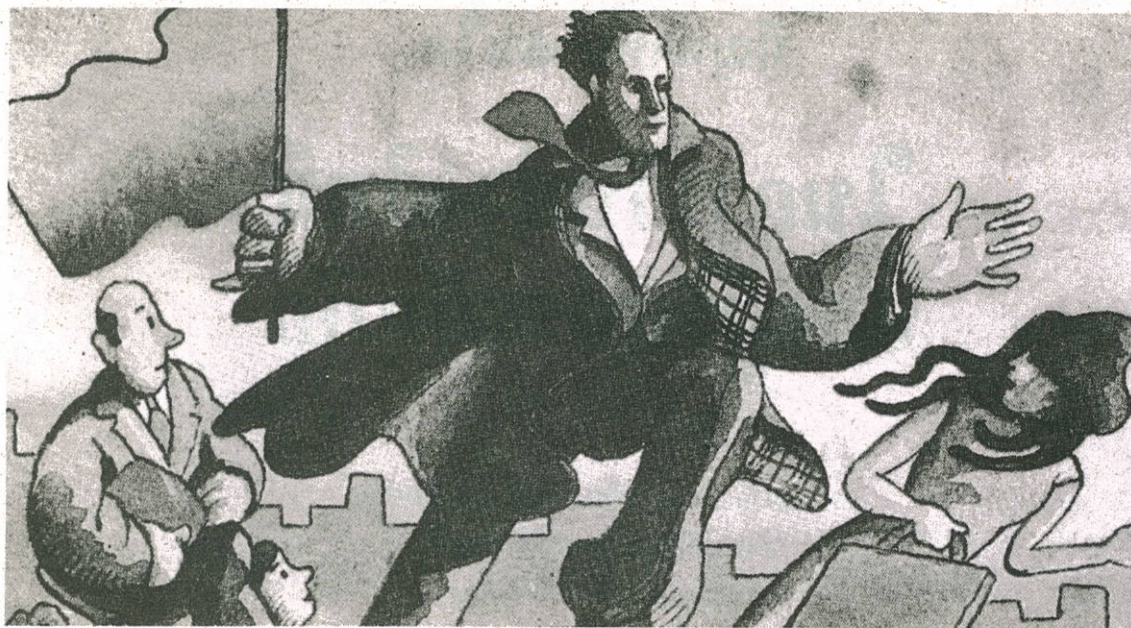
แนวความคิดของหลักการรับช่วงสิทธินี้เกิดจาก
การที่ศาลอังกฤษ (2) (Courts of Chancery and
Admiralty) ได้รับเอาแนวความคิดนี้มาจากระบบกฎ-
หมายของโรมัน ซึ่งหลักการรับช่วงสิทธิที่ปรากฏใน
กฎหมายโรมันนั้น ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการรับช่วง
สิทธิของกฎหมายอังกฤษที่นำเอามาใช้อยู่ในปัจจุบันนี้

หลักการรับช่วงสิทธิได้รับการยอมรับอย่างกว้าง
ขวางในกฎหมายอังกฤษมาก เช่น ในเรื่องการค้ำประกัน
(sureties) การประกันภัย (insurance) เป็นต้น โดยเฉพาะ
การประกันภัยนั้นได้ถูกยอมรับว่าได้เริ่มมีกำเนิด
ขึ้นเมื่อศตวรรษที่ 18 เพราะได้มีการแบ่งแยกการรับช่วง
สิทธิออกเป็น การรับช่วงสิทธิโดยผลของกฎหมายประ-
การหนึ่ง และการรับช่วงสิทธิโดยผลของสัญญาชดเชย
ค่าสินไหมทดแทนอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นผลให้เกิด
การรับช่วงสิทธิตามสัญญาประกันภัยด้วยนั่นเอง (3)

(1) Compact Edition of the Oxford English Dictionary, sub. tit 'Subrogation' Generally see Goff and Jones, The Law of Restitution (2nd ed., 1987), Chap. 27; Halsbury, Laws of England (4th ed.), Vol. 16 (Equity), paras. 1438-1443.

(2) John Birds, Modern Insurance Law, (London: Sweet and Maxwell, 1982), P 253

(3) Macgillivray & Parkington, Insurance Law relating to all risks other than marine, serenth Edition (London: Sweet & Maxwell, 1981) P 471.

การรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันภัย

อันว่าสัญญาประกันภัยนั้นหมายถึง สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า “ผู้รับประกัน” ตกลงที่จะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่ง แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้เอาประกันภัย” เพื่อความวินาศภัยหากมีขึ้นหรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคต ดังระบุไว้ในสัญญา และในกรณีนี้ผู้เอาประกันภัยได้ส่งใช้เงินที่เรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” เป็นการตอบแทน (ป.พ.พ.มาตรา 861)

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่กฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องทำตามแบบแต่อย่างใด หากแต่เพียงบัญญัติว่าสัญญาประกันภัยนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญท่านว่าจะฟ้องร้องบังคับคดีกันหาได้ไม่ ดังนั้น สัญญาประกันภัยจึงต้องทำเป็นหนังสือ และกฎหมายก็ได้บัญญัติเป็นหน้าที่ของผู้รับประกันภัยที่จะต้องออกหลักฐานดังกล่าวนี้ และมอบแก่ผู้เอาประกันภัยเรียกว่า “กรมธรรม์ประกันภัย” ซึ่งก็จะต้องมีรายการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนประกันวินาศภัย หรือนายทะเบียนประกันชีวิตแล้วแต่กรณี (ทั้งนี้ คงวางหลักเกณฑ์ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 และพระราชบัญญัติประกันวินาศภัยนี้เอง จะปรากฏสัญญาอยู่ข้อหนึ่ง

ที่กล่าวถึงการเข้าสวมสิทธิของผู้เอาประกันภัยโดยผู้รับประกันภัยในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลภายนอกและผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความวินาศภัยนั้นไปแล้ว ซึ่งเรียกว่า “การรับช่วงสิทธิ”

ลักษณะของการรับช่วงสิทธิ

การรับช่วงสิทธิมีในสัญญาประกันวินาศภัยเท่านั้น เราได้ทราบแล้ว ว่าการประกันภัยนั้นอาจทำกันได้หลายชนิด แต่เมื่อพิจารณาถึงการแตกต่างกันแห่งสัญญาประกันภัยที่ทำกันขึ้นแล้ว ๆ มา จะแบ่งออกได้เป็น 2 พวกเท่านั้น คือ ประกันวินาศภัยส่วนหนึ่ง และประกันชีวิตอีกส่วนหนึ่ง การประกันภัยสองชนิดนี้มีลักษณะแตกต่างกันในทางกฎหมาย ที่สำคัญคือ (4) การประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง แต่ไม่เกินจำนวนเงินที่เอาประกันไว้ แต่ในทางประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยใช้เงินจำนวนหนึ่งตามที่สัญญาไว้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเป็นความเสียหายแก่ใครเท่าใดหรือไม่

(4) นายประมวล สุวรรณสร, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง ; 2485) หน้า 55 - 56.

หลักการรับช่วงสิทธิได้ถูกนำมาใช้ในสัญญาประกันภัยซึ่งเป็นสัญญาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทั้งหมด (contracts of indemnity) มักจะเป็น Unvalued Policy Contract ซึ่งได้แก่ กรมธรรม์ประกันภัยทางทะเล (Marine Insurance Policies) (5) และกรมธรรม์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรมธรรม์ประกันภัยทางทะเล (Non-marine Policies) เช่น กรมธรรม์ประกันภัยเครื่องบิน ออญณิ ความซื่อสัตย์ การขโมย ความปลอดภัย เป็นต้น

แต่การรับช่วงสิทธินี้ไม่นำไปใช้กับการประกันชีวิต (6) หรือประกันอุบัติเหตุ (7) อย่างไรก็ตามแม้ว่าในบางกรณีจะมีการกำหนดจำนวนเงินไว้แน่นอนหรืออาจกำหนดไว้เป็นอัตราส่วน (fixed scale) ว่าถ้าประสบอุบัติเหตุจะชดใช้ค่าเสียหายให้เท่าไร ผู้รับประกันภัยก็จะจ่ายให้เท่านั้น เช่น ถ้านักกอล์ฟจะจ่ายให้ 1,000 บาท ซึ่งส่วนมากมักจะมีการกำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันเพื่อสุขภาพ (Health Insurance Policy) หรือกรมธรรม์ที่มีการกำหนดค่ารักษาพยาบาลของอวัยวะเป็นส่วน ๆ ไว้ไม่ว่าจะกรมธรรม์เหล่านี้เป็นกรมธรรม์ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (8) (Indemnity Policies) แม้ว่าจะได้มีการจ่ายเงินภายใต้ข้อกำหนดในกรมธรรม์แล้วก็ตาม ผู้รับประกันภัยก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับช่วงสิทธิ (9)

สำหรับกรณีของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการรับช่วงสิทธิ ในการประกันวินาศภัยนี้ มีปัญหาที่น่าสนใจหลายประเด็นแต่ผู้เขียนใคร่จะขอหยิบยกเอามากล่าวไว้ ณ ที่นี้แต่เฉพาะประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญและน่าสนใจเท่านั้นซึ่งได้แก่ปัญหาดังต่อไปนี้ คือ

1. ทำไมจึงมีการรับช่วงสิทธิในการประกันวินาศภัย
2. เพราะเหตุใดถึงต้องมีบทบัญญัติมาตรา 880 อีก ในเมื่อการรับช่วงสิทธิได้มีบัญญัติไว้ในแล้วในมาตรา 227 และ มาตรา 229
3. การรับช่วงสิทธิตามมาตรา 226 กับ มาตรา 880 จะมีการรับช่วงสิทธิเพียงบางส่วนได้หรือไม่

1. ทำไมถึงมีการรับช่วงสิทธิในการประกันวินาศภัย

สาเหตุที่ทำให้มีการรับช่วงสิทธิในการประกันวินาศภัยก็เพราะว่า เมื่อเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ โดยมีบุคคลภายนอกเป็นผู้ก่อโดยปกติผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะเลือกใช้สิทธิของตนได้ 2 ทางคือ ทางหนึ่งเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นสิทธิที่เกิดโดยผลของสัญญาที่ได้ทำกันไว้ อีกทางหนึ่งผู้เอาประกันภัยก็สามารถที่จะใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ตน กรณีหลังนี้ เป็นสิทธิที่เกิดจากผลของกฎหมาย จะเห็นได้ว่าหากผู้เอาประกันภัยเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิด หรือจากผู้รับประกันภัยแต่ทางใดทางหนึ่ง ความยุ่งยากหรือความไม่เป็นธรรมก็ย่อมไม่เกิดขึ้น แต่โดยมีเกรงว่าผู้เอาประกันภัยที่ไม่สุจริตจะใช้สิทธิทั้ง 2 ทาง จะทำให้ได้รับชดใช้ความเสียหายถึง 2 ครั้ง ซึ่งเท่ากับเป็นทางขัดกับหลักการของการประกันวินาศภัยในฐานะที่เป็นสัญญาชดใช้ค่าเสียหาย (10) เพราะถ้าผู้เอาประกันภัยได้รับชดใช้จากผู้ทำละเมิดจนครบจำนวนแล้ว จะถือว่าผู้เอาประกันภัยยังมีความเสียหายอีกต่อไปย่อมไม่ได้ และเมื่อไม่มีความเสียหายผู้รับประกันภัยก็ไม่ควรมีหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายให้อีก แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยแล้ว สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ต่อบุคคลภายนอกหาหมดสิ้นไปไม่เพราะแม้จำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยชดใช้ให้จะเรียกว่า

(5) Marine Insurance Act 1906, S. 79.

(6) Dalby V India and London Life Assurance Co. (1854).- 15 C.B.365.

(7) See Thelbald V. Railway Passengers Assurance Co.,- (1854), 10 Exch 45 at 53 'This is not a contract of indemnity, because a person cannot be indemnified for the loss of life, as he can in the case of a house of ship' (per Alderson, B.) : Bradburn B. Great Western Railway Co. (1878), L.R. 10 Exch 1.

(8) E.R. Hardy Ivamy ; General Principles of Insurance Law (London, Sweet and Maxwell, 1981) P. 415.

(9) John Birds, supra note., footnote P. 252

(10) ไชยศ เหมะรัชตะ ; กฎหมายว่าด้วยประกันภัย (กรุงเทพฯ ; พิมพ์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า 142-143.

ค่าสินไหมทดแทนก็ตามแต่แท้จริงหาใช่จำนวนเงินชดเชยความเสียหายเพราะบุคคลภายนอกกระทำผิดต่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยไม่ แต่เป็นเงินที่ผู้รับประกันภัยต้องจ่ายตามเงื่อนไขแห่งสัญญาประกันภัยต่างหาก เป็นแต่กฎหมายไม่ให้จ่ายเกินความเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น (มาตรา 877) แต่ถ้าจะยอมให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยใช้สิทธิที่เขายังมีอยู่นั้นเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ทำความเสียหายได้อีกหลังจากที่ได้รับชดเชยจากผู้รับประกันภัยแล้ว ย่อมเป็นทางให้ผู้เอาประกันหรือผู้รับประกันภัยได้รับค่าทดแทนเกินความเสียหายที่แท้จริง ซึ่งกฎหมายไม่ยอมให้เป็นเช่นนั้น จึงได้บัญญัติมาตรา 880 นี้ขึ้นไว้ เป็นการห้ามมิให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยใช้สิทธิเรียกค่าทดแทนต่อบุคคลภายนอก ในเมื่อตนได้รับค่าทดแทนจากผู้รับประกันภัยแล้ว แต่เพื่อมิให้บุคคลภายนอกที่ทำความเสียหายขึ้นหลุดพ้นจากความรับผิดชอบไปลอย ๆ กฎหมายจึงบัญญัติให้สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกนั้นตกไปเป็นของผู้รับประกันภัยโดยวิธีการ “รับช่วงสิทธิ”

2. เพราะเหตุใดถึงต้องมีบทบัญญัติมาตรา 880 อีก ในเมื่อการรับช่วงสิทธิได้มีบัญญัติไว้แล้วในมาตรา 227 และ มาตรา 229

เพราะเหตุว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 227 ไว้ว่า “เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเต็มราคาทรัพย์สินหรือสิทธิ ซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว ท่านว่าลูกหนี้ย่อมเข้าสู่ฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้น ๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย” จึงน่าจะคิดว่า ถ้ามาตรา 227 ใช้ในกรณีประกันภัยได้แล้ว เหตุใดจึงบัญญัติไว้ในมาตรา 880 อีก ในข้อนี้จะเห็นได้ว่า ที่ต้องมีมาตรา 880 ก็เพราะการที่ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนไปนั้น แท้จริงไม่ใช่เป็นการใช้ค่าเสียหายโดยฐานที่มีการละเมิดแก่ทรัพย์สิน เป็นแต่การใช้เงินตามเงื่อนไขแห่งสัญญาประกันภัยดังได้กล่าวมาแล้วเท่านั้น และยังเห็นได้ว่าทรัพย์สินที่ถูกทำลายวินาศไปนั้นไม่ใช่วัตถุแห่งหนี้ของสัญญาประกันภัย ตามมาตรา 195

เป็นแต่ทรัพย์สินที่สัญญาประกันภัยอาศัยเป็นมูลในการกำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงินเท่านั้น (11) นอกจากนี้ตามมาตรา 227 จะต้องได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มราคาสินทรัพย์จึงจะได้รับช่วงสิทธิ แต่การรับประกันภัยอาจรับประกันภัยไม่เต็มราคาสินทรัพย์ก็ได้ จึงนำมาตรา 227 มาใช้สัญญาประกันภัยไม่ได้ ทั้งกรณีก็ไม่เข้า มาตรา 229 ที่บัญญัติถึงการรับช่วงสิทธิทั่ว ๆ ไปไว้ด้วย (12) ทั้งนี้เพราะในมาตรา 229 (3) ได้กำหนดให้บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่นหรือเพื่อผู้อื่นในอันจะต้องใช้หนี้มีส่วนได้เสียด้วยในการใช้หนี้นั้น ถ้าบุคคลใดได้เข้าไปใช้หนี้นั้น บุคคลนั้นย่อมได้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้

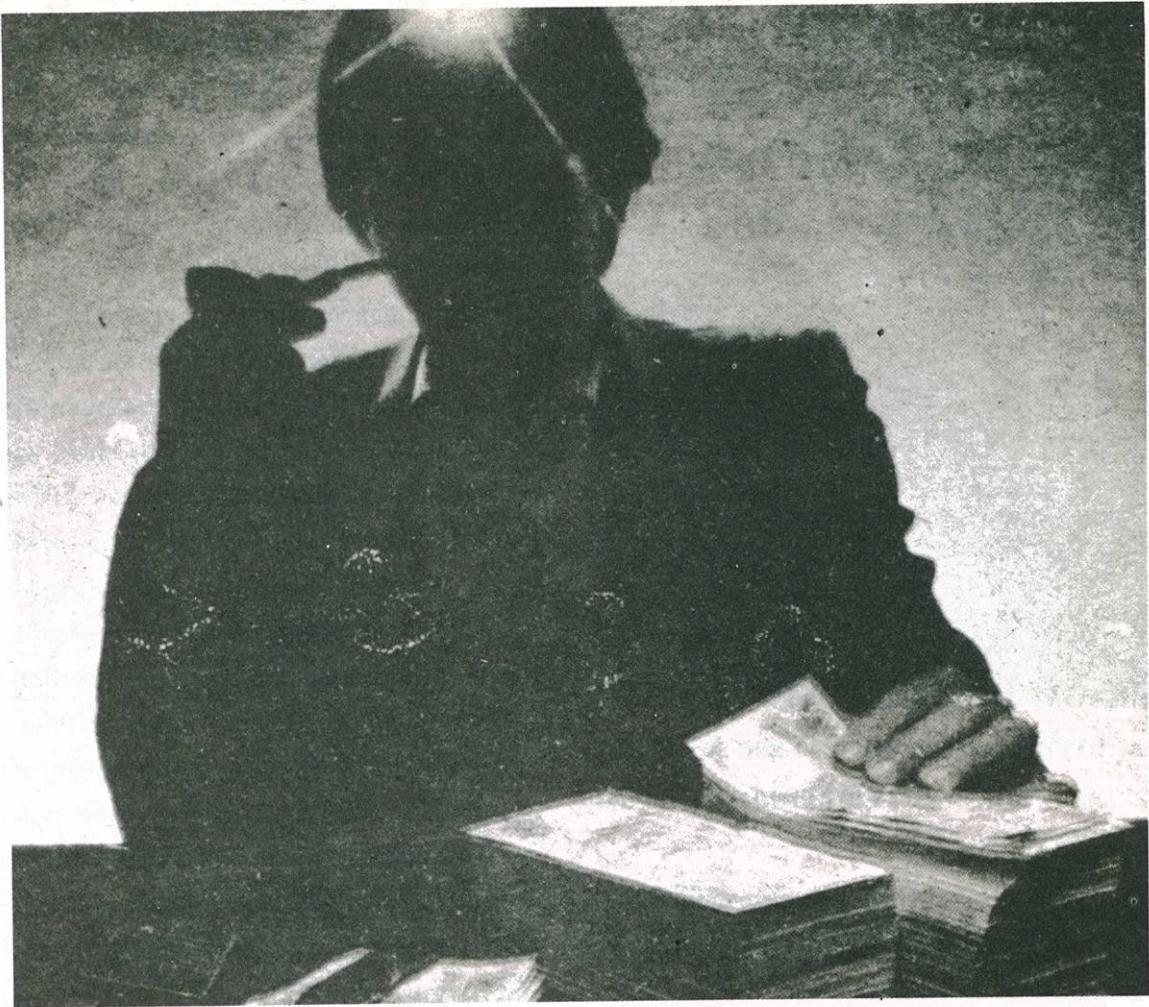
บุคคลผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่นนั้น หมายถึงลูกหนี้ร่วมกัน (13) บุคคลที่มีความผูกพันในอันที่จะต้องใช้หนี้เพื่อผู้อื่นนั้น มิใช่เป็นลูกหนี้ร่วมกับเขา แต่ถ้าเขาไม่ใช้หนี้ตนเองจะต้องรับผิดชอบผูกพัน เช่น ผู้ค้ำประกันหรือเช่นผู้ที่เอาทรัพย์สินมาจำนองหรือจำนำเพื่อประกันการที่คนอื่นเขาเป็นลูกหนี้ตามมาตรา 724 และนัยแห่งมาตรา 747, 767 วรรค 1 (14) ส่วนผู้รับประกันนั้นไม่ได้มีความผูกพันกับผู้ที่ละเมิดแต่ประการใด เพราะถ้าผู้ก่อละเมิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันไปตามที่ตนทำละเมิดให้เขาเสียหาย ผู้รับประกันภัยก็ยังมิหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยตามสัญญาประกันภัย เพียงแต่ว่าเมื่อผู้เอาประกันภัย

(11) ทรัพย์สินเป็นวัตถุแห่งหนี้ให้ดูมาตรา 195 คือ ทรัพย์สินที่ต้องส่งมอบ อนึ่ง ควรสังเกตว่าผู้รับประกันภัยรับช่วงสิทธิตามมาตรา 227 ไม่ได้ได้รับช่วงสิทธิตามมาตรา 880 ส่วนลูกหนี้ที่ชำระค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 227 ก็รับช่วงสิทธิไปได้เบียดจากผู้รับประกันภัยไม่ได้ เพราะตนเองเป็นฝ่ายทำความเสียหายให้เกิดขึ้น ซึ่งกลับเป็นเหตุที่ตนจะถูกไล่เบียดตามมาตรา 880

(12) จิตติ ดิงศกทิพย์, : กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2520) หน้า 110

(13) ดูพฤติการณ์อันจะเกิดเป็นลูกหนี้ร่วมกันได้ตามมาตรา 291, 297, 301, 472, 618 และ 2,967

(14) ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้เล่ม 2, (ภาคจบบริบูรณ์), (กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2527) หน้า 767

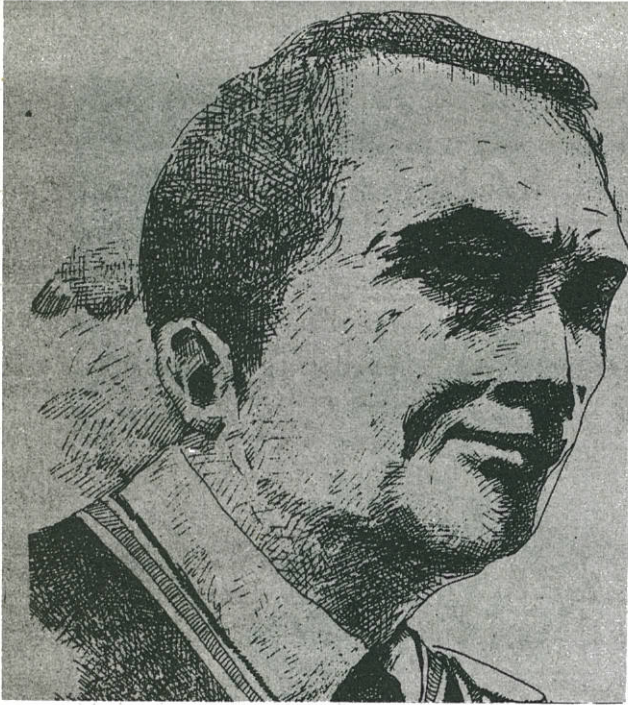

ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิดแล้วความเสียหายก็หมดไป ผู้รับประกันภัยจึงไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้เพราะมีฉะนั้นจะไปขัดกับหลักกฎหมายที่ว่า ผู้รับประกันภัยจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตามจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง (ม.877(1) แต่ไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่เอาประกันไว้ มาตรา 877 วรรคท้าย) และถ้าบุคคลผู้ทำละเมิดไม่ยอมจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัยก็ต้องจ่ายให้กับผู้เอาประกันภัยไปตามมูลค่าสัญญาประกันภัย มิใช่จ่ายให้ในฐานะบุคคลผู้มีความผูกพันในอันจะต้องใช้หนี้แต่อย่างใด

เมื่อเปรียบเทียบมาตรา 227 กับมาตรา 880 จะเห็นความแตกต่างและความจำเป็นที่จะต้องมีบทบัญญัติมาตรา 880 อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ กรณีการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 227 เป็นกรณีที่ลูกหนี้เป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แต่กรณีตามมาตรา 880 เป็นกรณีที่บุคคลภายนอกเป็นผู้ก่อให้เกิดวินาศภัย กรณีตามมาตรา

227 เป็นกรณีการใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะหนีจากมูลละเมิดเท่านั้น แต่ตามมาตรา 880 เกิดจากการรับช่วงสิทธิจากการใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย และข้อแตกต่างอีกประการหนึ่ง คือ ตามมาตรา 227 จะเกิดอำนาจรับช่วงสิทธิได้ก็ต่อเมื่อลูกหนี้ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มราคาทรัพย์สิน แล้วเท่านั้น แต่ตามมาตรา 880 แล้วเกิดการรับช่วงสิทธิขึ้นได้แม้จะมีการใช้ค่าสินไหมทดแทนไปไม่เต็มราคาทรัพย์สินหากแต่จะใช้สิทธิให้เป็นທີ່เสื่อมสิทธิผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันชนในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกถือเศษแห่งจำนวนวินาศภัยนั้นหาได้ไม่ ทั้งกรณีก็ไม่ต้องด้วยการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 229 อีกด้วย

ฉะนั้น ถ้าไม่มีกรณีบัญญัติมาตรา 880 ผู้รับประกันภัยก็ไม่สามารถที่จะเข้ารับช่วงสิทธิได้ตามมาตรา 227, 229 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะถือว่าไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการใช้หนี้เหล่านั้นแต่อย่างใด

3. การรับช่วงสิทธิตามมาตรา 226 กับ มาตรา 880 จะมีการรับช่วงสิทธิเพียงบางส่วนได้หรือไม่

เมื่อพิจารณามาตรา 226 นั้นเป็นกรณีที่ผู้รับช่วงสิทธิมีสิทธิที่จะใช้สิทธิทั้งหลายบรรดาที่เจ้าหนี้มีอยู่ได้ในเมื่อตนได้ใช้หนี้ทั้งหมดของเจ้าหนี้ หรืออีกนัยหนึ่งตัวผู้รับช่วงสิทธิได้เข้าเป็นเจ้าหนี้แทนเจ้าหนี้เดิมและมีอำนาจที่จะใช้สิทธิทั้งปวงของเจ้าหนี้ (15) เสมือนหนึ่งว่าผู้รับช่วงสิทธิเข้าไปยื่นอยู่ในรองเท้าของเจ้าหนี้ แต่ปัญหามีว่า (16) หากบุคคลภายนอกได้ใช้หนี้ของเจ้าหนี้แต่เพียงบางส่วนแล้ว จะถือว่าเขาได้รับช่วงสิทธิอย่างน้อยบางส่วนได้หรือไม่ ปรากฏตามวรรค 2 แห่งมาตรา 230 ว่า “ถ้าบุคคลภายนอกได้มาใช้หนี้แทนจนเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้แล้ว บุคคลผู้นั้นย่อมเข้ารับช่วงสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ แต่สิทธิเรียกร้องอันนี้จะบังคับให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวแก่เจ้าหนี้หาได้ไม่” ซึ่งก็หมายความว่า การใช้หนี้แก่เจ้าเพียงบางส่วน แต่ใช้หนี้

แทนจนเป็นที่พอใจของเจ้าหนี้แล้ว ย่อมมีผลให้บุคคลผู้นั้นรับช่วงสิทธิบางส่วนนั้นได้ เช่น สมมติว่า ก. เป็นเจ้าหนี้ ข. อยู่ 1,000 บาท ก. ใช้หนี้แทน ข. ลูกหนี้ 500 บาท อันไม่เป็นที่เสื่อมเสียแก่ ก. เจ้าหนี้ ดังนี้ ก. ก็ได้รับช่วงสิทธิบางอย่างอันเป็นที่พอใจของ ก. เจ้าหนี้ และ ก. ก็ยังคงเป็นเจ้าหนี้ ข. อยู่อีก 500 บาท

ส่วนในกรณีของมาตรา 880 วรรค 2 ได้บัญญัติว่า “ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนให้เสื่อมเสียสิทธิของผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศนั้น” หมายความว่า (17) ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยแต่เพียงบางส่วน คือไม่เต็มจำนวนความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยได้รับจากวินาศภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยยังมีสิทธิจะเรียกร้องเอาส่วนที่ยังขาดอยู่จากบุคคลภายนอกผู้ต้องรับผิดชอบในการทำให้เกิดวินาศภัย จนเต็มจำนวนความเสียหายที่แท้จริง จึงห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิของตนทำให้สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยเสียไป และผู้รับประกันภัยจะรับช่วงสิทธิได้เฉพาะจำนวนที่ตนได้จ่ายไปจริงเท่านั้น (18) ตัวอย่างเช่น ก. ประกันภัยรถยนต์ไว้กับบริษัท ข. เป็นเงิน 100,000 บาท ต่อมารถยนต์คันนี้ถูกไฟไหม้เสียหายหมดทั้งคันซึ่งตามสัญญาบริษัท ข. จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ทั้งหมดตามทุนประกัน แต่บังเอิญฐานะทางการเงินของบริษัท ข. ไม่ดี ขาดเงินทุนหมุนเวียนชั่วคราว สามารถจ่ายเงินประกันให้ ก. ไว้ได้ก่อนเพียง 80,000 บาท โดยขอค้างไว้ก่อน 20,000 บาท ในกรณีตามตัวอย่างนี้ แม้จะยังจ่ายค่าสินไหมทดแทนไม่ครบจำนวนก็ตาม บริษัท ข. ย่อมรับช่วงสิทธิจาก ก. ฟ้องเรียกค่าเสียหายคืนจากผู้ทำละเมิดเป็นเงิน 80,000 บาท

(15) ดร.จีต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และหนี้ 4, (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์ 2526) พิมพ์ครั้งที่ 4, หน้า 489

(16) เพิ่งอ้าง, หน้า 17

(17) จำรัส เขมะจารุ, อนุสรณ์เนื่องในงานฌาปนกิจศพนายเจียก เขมะจารุ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม 2524) หน้า 132.

(18) ไชยยศ เหมะรัชตะ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10, หน้า 8, (อรรถาธิบาย)

ได้ทันทีโดยไม่ต้องรอจ่ายเงินประกันให้ครบเสียก่อน

ส่วนในกรณีที่ห้ามไม่ให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิของตนทำให้สิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยเสียไป เช่น เมื่อผู้รับประกันภัยได้รับช่วงสิทธิมาแล้วได้ฟ้องร้องบุคคลภายนอกและยึดทรัพย์ของบุคคลภายนอกมาชำระให้ผู้รับประกันภัยจนหมดสิ้น ทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่อาจที่จะบังคับเอาจากบุคคลภายนอกในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นได้อีก ทั้งนี้ เป็นหลักอันเดียวกับ มาตรา 230 วรรค 2 ของบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องการรับช่วงสิทธิที่ว่าไม่มีใครจะยอมให้มีการรับช่วงสิทธิอันเป็นที่เสียหายแก่ตน กล่าวคือ ถ้าถึงคราวต้องเฉลี่ยทรัพย์บุคคลภายนอกชำระหนี้ระหว่างผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยกับผู้รับประกันภัย เช่น ในกรณีที่ทรัพย์สินของบุคคลภายนอกไม่พอใช้หนี้แก่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยที่ฟ้องโดยรับช่วงสิทธิต้องให้ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิได้รับชำระหนี้ไปเต็มจำนวนก่อน ที่เหลือจึงจะเอาใช้ให้กับผู้รับประกันภัยได้ (19)

แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยใช้สิทธิของตนในทางที่จะกระทบกระเทือนผู้รับประกันภัยในการใช้สิทธิตามที่รับช่วงมา เป็นต้นว่า ภายหลังที่ได้รับชำระค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัยมาแล้ว ผู้เอาประกันภัยอาจเรียกร้องจากผู้ก่อความเสียหายอีก โดยการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับผู้ก่อความเสียหายโดยยอมลดค่าสินไหมทดแทนให้หรือปลดหนี้ให้แก่ผู้ก่อความเสียหาย ฯลฯ ในกรณีดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าสิทธิของผู้รับประกันภัยยังได้รับความกระทบกระเทือนเป็นอันมาก แต่ปรากฏว่าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในลักษณะประกันภัยกล่าวถึงปัญหานี้ว่าผลจะเป็นอย่างไร

เมื่อพิจารณาตามตรา 421 ซึ่งบัญญัติว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย” ประกอบกับบทบัญญัติในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดีในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดย

สุจริต” คงจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้รับประกันภัยเพียงพอแล้วก็ได้ (20)

การใช้สิทธิตามมาตราที่กล่าวนี้เบื้องต้นต้องมีสิทธิที่จะทำได้ แต่ที่จะเป็นละเมิดตามมาตรา 420 จะต้องเป็นการทำโดยผิดกฎหมาย การกระทำโดยมีสิทธิหาเป็นการผิดกฎหมายไม่ จึงต้องมีมาตรา 421 บัญญัติไว้อีกว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหาย” เป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นการทำโดยผิดกฎหมายตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 420 (21) ได้เคยมีแนววินิจฉัยของศาลฎีกาในเรื่องนี้ไว้ว่า

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยไปตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับบุคคลภายนอก โดยบุคคลภายนอกยอมชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เอาประกันภัยเป็นเงินจำนวนหนึ่ง เมื่อบุคคลภายนอกยังมีได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ คือ ยังไม่ได้ชำระเงิน ความผูกพันตามสัญญาประกันภัยจะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยยังไม่ระงับ ดังนั้น เมื่อผู้รับประกันภัยจ่ายค่าเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยไปแล้ว ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยได้ตามจำนวนเงินที่จ่ายไปจริง แต่ต้องไม่เกินจำนวนที่ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิเรียกร้องเอาแก่บุคคลภายนอกตามสัญญาประนีประนอมยอมความ (ฎีกาที่ 1227/2523) ที่ประนีประนอมกับผู้เอาประกันภัยตามมาตรา มาตรา 421, มาตรา 5 และ มาตรา 420

ฉะนั้น ทั้งมาตรา 226 และ มาตรา 880 ต่างก็สามารถที่จะเข้ารับช่วงสิทธิเพียงบางส่วนได้แต่ว่าการจะเข้ารับช่วงสิทธิตามมาตรา 226 จะต้องเป็นกรณีที่ได้ชำระหนี้บางส่วนให้เป็นที่พอใจของเจ้าหนี้ก่อนจึงจะสามารถเข้ารับช่วงสิทธิได้ แต่มาตรา 880 เข้ารับช่วงสิทธิได้ทันทีเลยเพราะเป็นไปตามผลของกฎหมายไม่ต้องรอให้เจ้าหนี้พอใจแต่อย่างใด

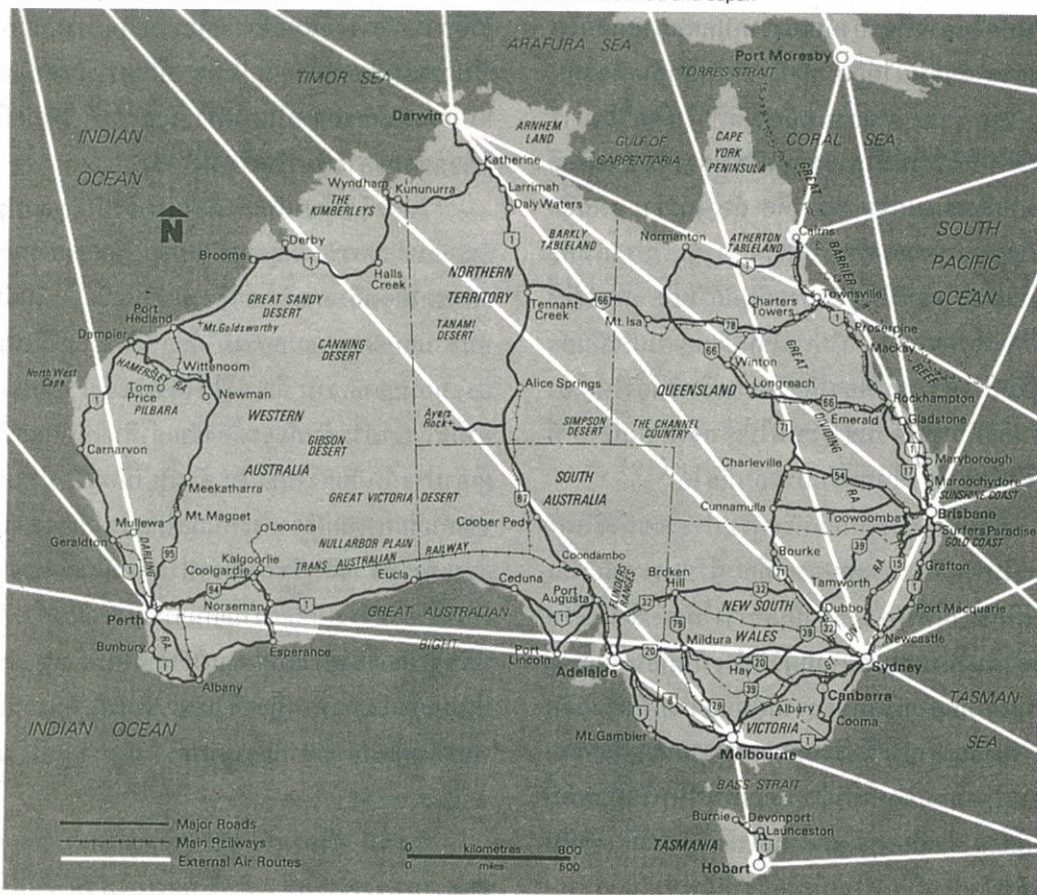
(20) ปัญจะ เปี่ยมพงศ์สานต์, “ประกันวินาศภัยสิทธิและความรับผิดชอบของผู้สัญญาและผู้รับประกันภัย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตรบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517) หน้า 44

(21) พจน์ ปุษปาคม, ละเมิด, (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์ 2525), หน้า 81

(19) จิตติ ดิงศกัทัช, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2524) หน้า 97

From Europe and South East Asia

From South East Asia and Japan

Time Zones

